

Kannanotto: Ilotulitteiden käytön rajoittaminen turvaa laiduneläinten hyvinvointia

Luonnonvarakeskuksen vetämän Rantalaidun-hankkeen asiantuntijat haluavat nostaa esiin huolen ilotulitteiden aiheuttamasta haitasta ja vaarasta laiduntavien eläinten hyvinvoinnille. Kotieläintilat tulee huomioida ja tiedottaa niitä jo ilotulitusten suunnitteluvaiheessa. Lupia myönnettäessä tulee ottaa erityisesti huomioon suunnitellun ilotulituksen pitopaikka suhteessa lähimpiin kotieläintiloihin ja laitumiin.

Eläimet säikkyvät usein kovia, yhtäkkisiä ääniä ja niihin liittyviä valoja. Ilotulitukset voivat aiheuttaa pelkoa ja paniikinomaista käyttäytymistä niin lemmikki- ja tuotantoeläimissä kuin luonnonvaraisissa eläimissäkin. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla Siikajoella rantalaitumilla laiduntaneet lampaat olivat joutuneet paniikkiin elokuussa 2022 pidetyn venetsialaisjuhlan ilotulituksen vuoksi. Tapauksen seurauksena useat lampaat loukkaantuivat, ja osa niistä kuoli. Tapaus ei ole ainoa laatuaan, vaan eriasteista pelkokäyttäytymistä havaitaan laiduneläimillä ilotulitusten aikaan säännöllisesti.

Tietoa ilotulituksen laiduneläimille aiheuttamista haitoista on nostettu julkiseen keskusteluun vain vähän. Laiduneläimet ovat paitsi tuntevia olentoja, myös omistajansa omaisuutta, jonka vahingoittamisesta voi joutua korvausvastuuseen. Ilotulitteet aiheuttavat tutkitusti ahdistusta ja pelkoa useille eläinlajeille. Pahimmillaan pelkotilat ovat hallitsemattomia, ja eläin voi vahingoittaa itseään, ympäristöään sekä muita eläimiä ja ihmisiä esimerkiksi liikenteen sekaan joutuessaan.

[Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta](#) on kannattanut ilotulitteiden käytön rajaamista tutkimustietoon perustuen. Ääniarkuus on vakava hyvinvointiongelmia, jota on tutkittu erityisesti koirilla ja hevosilla. Koirilla äänipelkotila voi ilotulituksen jälkeen jatkua useamman viikon, jopa kuukauden. Myös hevosten pelkoreaktio ilotulitteille on hyvin tunnistettu ([Grongvist et al 2016](#); [Lindstedt 2020](#)). Ilotulituksessa pelkoa aiheuttavat kovan äänen lisäksi välähtelevät valot, hajut ja ilmanpaineen muutokset. Eläinten omistajien varautumisesta huolimatta hevoset voivat saada vakaviakin vammoja säikkyessään ilotulitusta. Pakoeläimenä hevonen voi ulkona ollessaan juosta aitojen läpi ja aiheuttaa vaaraa myös ympäristössään. Myös naudat ja lampaat ovat pakenevia saaliseläimiä, joten laiduntaessa niiden reaktiot vastaavat pitkälti hevosten reaktioita ilotulitteisiin.

Kotieläintilojen lähteisyys syytä huomioida ilotulituslupia harkittaessa

Ilotulitteista aiheutuvien haittojen ehkäisy on ensisijaisesti pelastusviranomaisen ja poliisin vastuulla. Ilotulitusten näytöksestä on tehtävä ilmoitus vähintään 14 vuorokautta aiemmin [poliisille](#) ja yksityisestä ilotulituksesta vähintään 5 vuorokautta aiemmin [pelastusviranomaiselle](#). Elokuun lopussa järjestettävien nk. venetsialaisten osalta alueelliset pelastusviranomaiset päättävät, vaatiiko yksityisen ilotulituksen järjestäminen ilmoitusmenettelyä.

Poliisi ja pelastusviranomaiset voivat asettaa ilotulitusten järjestämiselle ehtoja tai kieltää ilotulitteiden käytön, jos niistä aiheutuu erityistä vaaraa. Poliisi valvoo lain noudattamista ilotulitusnäytöksissä. Poliisi on myös eläinsuojelulain mukainen eläinsuojeluviranomainen. Myös kunta voi vaikuttaa ilotulitusten järjestämiseen vaatimalla melu-ilmoituksen ja esimerkiksi osoittamalla tapahtumalle paremmin soveltuvan paikan.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan erityisen häiritsevästä melusta tulee tehdä [ilmoitus](#) 30 vuorokautta ennen tapahtumaa. Melun aiheuttajalla on velvollisuus tiedottaa asiasta. Pelastusviranomaisten ja poliisin on tärkeä tiedostaa asia. Ilotulitteiden käytöstä säädetään myös kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005), jossa mainitaan, ettei ilotulitteista saa aiheutua vaaraa henkilöille tai omaisuudelle.

Viranomaisten on mahdollista tarkistaa alueen maaseutuelinkeinoviranomaiselta tai ELY-keskuksesta (maaseutu- tai luonnonsuojeluasioista vastaavat tahot), onko suunnitellun tapahtuma-alueen lähettävillä laitumia tai kotieläintiloja, jotka olisi syytä huomioida esimerkiksi lupapäätöksissä.

Tarkkoja varoetäisyyksiä on hankala asettaa, sillä ympäröivä maasto vaikuttaa huomattavasti häiriöiden kantautumiseen. Avoimessa maastossa ja erityisesti vesistöjen varsilla kovat äänet ja valot voivat häiritä eläimiä yli kilometrinkin säteellä.

Lisätietoja:

- Tiina Kauppinen, erityisasiantuntija, Eläinten hyvinvointikeskus, Luonnonvarakeskus, tiina.kauppinen@luke.fi, +358295322022
- Marika Laurila, tutkija, Luonnonvarakeskus, marika.laurila@luke.fi, +358295326388

Lähteet:

- Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kanta ilotulitteiden käytön haittoihin 1.3.2022
- <https://mmm.fi/documents/1410837/0/SHEHVNK+Kannanotto+ilotulitteisiin+1.3.22.pdf/64b9ba51-0738-07eb-3b8a-11ef419813e4/SHEHVNK+Kannanotto+ilotulitteisiin+1.3.22.pdf?t=1649858487725>
- Gronqvist, G.; Rogers, C.; Gee, E. The Management of Horses during Fireworks in New Zealand. Animals 2016, 6, 20. <https://doi.org/10.3390/ani6030020>
- [Lindstedt, J. S. M. Fireworks related equine noise anxiety in Finland and Sweden. Final thesis, Curriculum in Veterinary Medicine 2020, Estonian University of Life Sciences](#)